

~~D. X. 92.~~

U. 68 (4.)

~~H. F. u. 68.~~

Emb. 11. 2. 6

Table des Ouvrages contenus dans ce Volume C.

1. Bazon. (J. A.) Eloge historique de l'université de Paris, latin, français, et avec des remarques
discours prononcé aux écoles de médecine le 11 8bre 1770.
2. Guerin. (F. M.) Mandatum ob recens natum Sereniss. Burgundiae Ducem.
3. Le Bel. (M. F.) Mandatum rectoris
4. Mandatum rectoris
5. Le Bel. (M. F.) Mandatum rectoris
6. id Mandatum rectoris
7. Hamelin. (P.) Mandatum rectoris.
8. id Mandatum rectoris
9. id Mandatum rectoris
10. Jacquin. (S.) Mandatum rectoris
11. id Mandatum rectoris
12. id Mandatum rectoris
13. Cogey. (F. M.) Mandatum rectoris ob dilatam Scholarum instaurationem.
14. Guerin. (F. M.) Mandatum rectoris
15. id Mandatum rectoris
16. id Mandatum rectoris
17. id Mandatum rectoris pro consecratione regis
18. Doussad. (Joan.) Panegyricus Ludovici magni obres hoc anno regni XLI praeclare gestas.
19. Broucher. (P.) Panegyricus Augustiss. Delphino dictus Lutetiae Parisiorum in collegio
Charomontano Ann. 1662.
20. Schoepflinius. (Jo. D.) Panegyricus Ludovico XY.
21. Crevier. (J. B. L.) Oratio in restitutam regis valetudinem habita in instauratione Scholarum
Collegii Dormano-Bellovacii. 1744.
22. Le Roy. (Chr.) Divi caroli magni, regis Francorum et Occidentalium imperatoris laudatio

23. Geoffroy (J. B.) De amore Patriae oratio.

24. Petit (Ludov.) Oratio de iis quae ad eloquentiam, tum sacri, tum profani codices
conferunt, praesidiis habitae =

25. Hauvilliers (J.) Ludovico victori moderato oratio.

26. Manque

27. Geoffroy (J. B.) Ex bello quod anno proxime elapso gestum est, gerendi hoc anno belli
quale omen repeti possit Oratio.

28. De Salmeus Pœ Estampe iconologique en forme de Médaille, dont le type représente le
es fils Des intéressement dessinée et gravée par J. J. Pasquier avec la
description de cette estampe.

29. Leroy (Chr.) Quantum litteris debeat virtus oratio.

29bis id Quo potissimum in instituendis pueris sublevari possit magistrorum
labor. Oratio.

30. Geoffroy (J. B.) Augustis parentibus Delphino et Delphinæ gratulatio.

31 Manque

32. Kaltor (Ant.) Oratio habita in instauratione Scholarum collegii Dormano. Bellovaci.

33. Geoffroy (J. B.) Quo loco inter cives vir litteratus habendus sit oratio.

34. Le Beau (J. L.) De pace oratio gratulatoria.

35. Kaltor (Ant.) Oratio funebris Mariae Polonorum regis filiae, Gallorum reginae.

36. Xaupi (Joseph.) Discours latin prononcé par = officia à la procession du recteur de
l'université, dans l'Eglise de l'abbaye royale de St Antoine avec la
traduction

37. Lacquin (Et.) Discours prononcé le jour de la procession de l'université, à l'occasion
de la Profession de Madame Louise Marie de France (latin français)

38. Xaupi (Jos.) Compliment fait par = au nom de la compagnie à M^r de La Roche-
aymond au sujet de sa nomination à la chaire des bénéfices 1771.

38bis Guerin (P. N.) Mandatum rectoris. Praemium eloquentiae latinae

- 39 Mauduit (F) *Utrum Vulgo plebeciorum Liberos humanioribus litteris excoli oporteat Oratio.*
- 40 Nauvilliers (J.F) *Ludovico XV regi Galliarum dilectissimo Laudatio funebris*
- 41 *Ad Supremum Senatum gratulatio post reditum habita universitatis nomine*
42. Walter (Ant) *Oratio habita in instauratione Scholarum collegii Dormano-Pellovaci*

UNIVERSITÉS DE PARIS
BIBLIOTHÈQUE DE LA SORBONNE

13, RUE DE LA SORBONNE - 75257 PARIS CEDEX 05
TEL : 01 40 46 30 27 - FAX : 01 40 46 30 44

Inv.

SIGB

Sib11

SU

Cote

U 68 in-4

1153802502

29
QUANTUM LITTERIS
DEBEAT VIRTUS
ORATIO

HABITA jussu & nomine Universitatis ad
solemnem Præmiorum distributionem in ma-
joribus SORBONÆ SCHOLIS, die Jovis duo-
decimâ Augusti 1751. à CHRISTIANO
LE ROY, Eloquentiæ Professore in Colle-
gio CARDINALITIO.

P A R I S I I S,

Apud THIBOUST, REGIS, nec - non Academiae Parisiensis
Typographum, in Plateâ Cameracensi.

M. D C C L I.

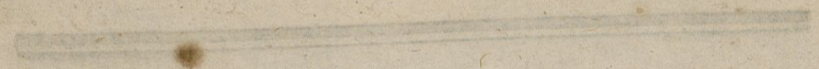
QUANTUM VIRTUS
DEBEAT VIRTUS
O R A T I O

HABITA Jura & nomina Universitatis
solenne Primorum distinctionem in ma-
joribus & minoribus Scholis, de Jure duo-
decim Augusti 1751 a CHRISTIANO
LE ROY, Theopetico Professor in Colle-
gio CARDINALITIO

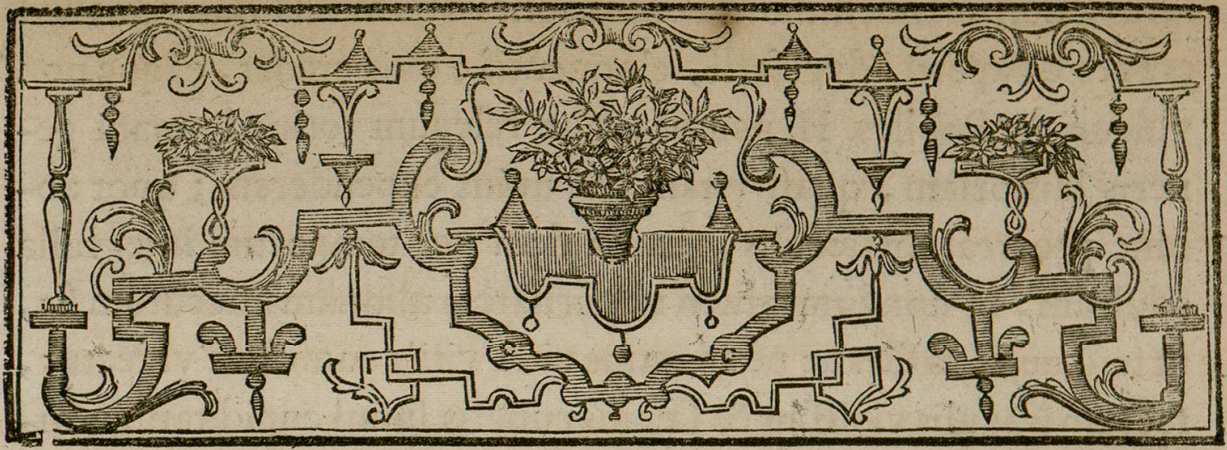

P A R I S I I S

Apud THIBAUT, REGIS, nec non Academiæ Parisiensis
Typographum, in Place Cambrésienne.

M. DCCCL.

QUANTUM LITTERIS DEBEAT VIRTUS ORATIO.

U A sunt Litterario, ut Physico Cœlo Phænomena, ILLUSTRISSE SENATUS PRINCEPS, ILLUSTRISSE PRÆSIDES, INTEGRIMI SENATORES, AUDITORES OMNIUN ORDINUM SPECTATISSE. Interdum, idque eò clariùs, quò serenior est tempestas, novi inter Stellas apparent globi, quorum subitus & insolens fulgor detinet oculos, cursus autem peritos siderum ad sui contemplationem erigit: ita & cum Litteræ micant nitidissimæ, quandoquæ inter doctos exeunt opiniones, quarum singularis novitas percellit animos, progressus verò quid boni præfagiat, ægrè suspicabitur sæpissimè, quisquis seriâ mente perspexerit. Quod hodiè contingit hâc nostrâ ætate disciplinis & artibus exercitatissimâ. Quid enim inauditum magis, quàm quod publicè assertum est non ita pridem, Litteras ad pervertendos mores plurimum contulisse?

Neque ista sunt, Auditores, festivi jocantium ingeniorum

A

lusus, non clandestinæ machinationes ab invidiâ quæsitæ; sed graves & aperti adversarii, eloquentiâ, quis credat, eâque non vulgari spectabiles. Hi nempè, dùm relegunt totius humani generis Historiam, quasi vitam viri unius expenderent; quot abhinc procreatum sæculis, quanta dein per temporum intervalla adultum, ut nondùm tamen maturitatem aliquam affecutum sit, ut imò pejus in dies ac petulantius vitia vitiis cumulare videatur, factum singulis vicissim & sæpiùs cunctis simul cupiditatibus ludibrium: tantam perversitatem dùm indignantur, considerantque hominem non depravari nisi ex ardore cupidinis, cupidinem verò nunquàm nisi ex cognitione rerum exardescere; statuerunt, nullum honestati adversùs corruptionem superesse perfugium, nisi in ignorantiae gremio; adeòque, quotquot mentibus erudiendis artes inserviunt, eas omnes, tanquam pestes publicas, procul ad hostes nostros esse ablegandas.

Isti-ne sententiæ silentio suffragabimur, Auditores, an potiùs rem ad vos novo subjiciendam examini deferemus? En Litteræ sese sistunt vobis coram illæ ipsæ, non veste supplicum sordidatâ, quæ non sibi, sed societati humanæ vestram implorant opem: Non exasperato in suos Judices animo, quos ex uno virtutis studio parùm amicos expertas fuisse se sentiunt: sed, omnibus pari consulentes benevolentiam, id vos orant unicè, ut attendatis quantum virtus per istos, qui se vindices illius prædicant, passura sit detrimenti, si semel distrahantur ab eâ atque divellantur.

Quæ jam ipsarum est fiducia, Auditores, cùm vos lectissimum Galliæ florem vestramque hâc in Æde doctrinæ sanctissimâ frequentiam intuentur! Hoc ipso causam suam à vobis peroratam vel tacentibus, quàm potest eloquentissimè, tamque honorifico amoris vestri testimonio definitam judicant.

Itaque pro munere nobis imposito, & velut in annui vecti-

galis pensionem, quantum litteris debeat virtus, tam liquidò demonstrare conabimur, ut Parte Orationis primâ pateat, quàm graviter in vituperandis litteris, circa ipsarum naturam aberraverint: alterâ verò, quantum Historiarum fidei & ipsi experientiae repugnent istius modi criminationes: quæ duo dum exequar, Auditores, vestrâ me benevolentia sublevate.

P A R S P R I M A.

LITTERAS cum litteratorum vitiis confundant imperiti; non indigna forsan, Auditores, tribuetur eorum ignorationi venia: sed ab ipsarum indole ac scopo prorsus deviaverint viri in omni doctrinâ versatissimi; odiosè trajiciant in eas, quidquid malorum incumbit mortalibus; hoc portentum est, quo errore cumulus tot miseriis, quas tamen fastu nimio deplorant, accedit plenissimus. Quid enim sunt Litteræ? Nonne sapientissimorum hominum præceptiones, scriptis prolatae, collectae paulatim, ac per populos ad mentis & animi, verbo absolvam, ad totius hominis informationem perfectissimam disseminatae? Undè ortum habent? Nonne ab ipsâ virtute, quæ viris illis optimis peculiarem in genus humanum caritatem paremque prudentiam afflavit.

Verùm Litteris invident illam naturæ excellentiam divinamque originem, quasi aut vanæ ex vanis necessitatibus, aut ex voluptatibus perniciosis perniciosæ defluxerint. At quantis agminibus ad tuendam earum nobilitatem ultrò nobis advolant Scriptores præstantissimi? Quot sub Platone, Xenophonte, Tullio? Quot inter Sacros, iique nec alacriter minùs sub Lactantio, Clemente Alexandrino, Basilio militabunt! Ne tamen in textibus evolvendis absumatur hora velocior; non pondere testimonio-

rum, sed ipsarum Litterarum indole; non dictis Sapientum, sed Legislatorum factis rem conficiamus.

Efflagitant illi imprimis sic hominem duci solius virtutis illecebrâ, ut, si fieri possit, tot ex mundi regionibus una coalescat proborum civitas. Præclarè quidem: sed quâ ratione tantum opus inchoabitur, exulantibus Litteris, hoc ipsum quæro. Robore exempli, inquier, & ignorantiae subsidio. Rectè: at rogo vos, Auditores, quibus exemplis ad honestatem sese mutuò provocabit silvestre, ut erat exortas ante Litteras, hominum genus, legis expers, victu fædo & cædibus belluarum non ab- simile? Aut si sint, quos luce paulò benigniori illustret ratio, vividiusque accendat recti studium, quid conabuntur & quàm incassum, orbatî Poëseos & Eloquentiæ leporibus, adminiculis Historiæ destituti? Num semetipsos in exemplar ultrò protrudent ferocibus? sed quàm ambiguus est exempli stimulus. Omitto quàm sit hebes ad bonum, quantò autem ad malum acrior; at ipsa virtus vel modestissima, nonne, si præsens sit, invidiam citiùs quàm amorem concitat? Quæ etiam cùm tacet, nimis adhuc disertâ est criminis exprobratio. *Virtutem incolumem odimus.* Cujus igitur nisi Litterarum potentiâ & dexteritate, sublata ex oculis, quæretur ad exemplum, reviviscet extincta atque amabitur?

At ignorantiae fasciis torpescent involutæ libidines, silentibus Litteris jacebunt sopitæ. Quid absurdius, Auditores? Hic ipse est scopulus, in quem offenderunt infelicissimè. Virtutem dùm tutari intendunt, eam validissimis nudant Custodibus, hostibusque produnt infensissimis. Qui naturâ omnis disciplinæ impatiens est homo, Litteris indiget ille, ut affectet effrænem licentiam justumque Dominium excutiat? non satis irritat altâ in mente sedens superbia, spretam rationem proculcans pedibus? quæ imperiosior Magistra, quæ ingeniosior! Litteris indi-

get, ut in voluptates vel turpissimas præcipitet? quem jam proclivem impellunt conjurati sensus. Sensus verò, qui Doctores, quàm sedulò circumveniunt, quàm eloquenter sollicitant, quàm callidè adblandiuntur! Litteris indiget, ut aut apertâ vi irruat in alienas possessiones, aut in eas finuosis fraudibus surrepat? Sed quis Proteus ut sordidus Cupido? fiet tigris, serpens, vulpes, ignis, dilapsus etiam abibit in aquas, modò elatus & tumens, modò humilis & abjectus, nullas non formas induet. Quid ergò sibi volunt istâ cum ignorantia? Ut hominem omninò lateat ipsius animo suppositum esse cupiditatum fomitem? Sed hujusmodi ignorantia merum est somniantis figmentum. Nonne potius ut dediscat affectibus cæco impetu servire? Quâ verò nisi Litterarum disciplinâ turpem istam servitute dedocebitur, ut jam docilis, castus, liberalis, Religioni, Patriæ, suis studeat fortunarum & ipsius vitæ dispendio? Quæ omnia monent nos indefinenter atque ex officio bonæ Litteræ; idque eo saltem successu faciunt, ut, qui piis ipsarum institutis obsequi renuunt, timore tamen quodam & salutari verecundiâ non rarò coërceantur: cujus operæ quantum sit pretium, quantumque ad societatis stabilitatem conducatur, non satis animadvertunt.

Quando contendet homo ad honestatem ut ad summum & unicum bonum, certoque propriæ mentis acumine atque affectu animi inflexo legitimum ordinem spectabit; tunc, nil moror, dicant nullius Litteras esse necessitatis: eas tamen ornari entî semper futuras esse maximi consentiant. Quid enim tùm foret Historiâ, Poësi, Eloquentiâ dulcius, pulchrius, magnificentius? At quibus nunc obsidetur ille tenebris, quâque ad malum laborat propensione, adhuc & ipsi subtrahetur hic modicus ignis, quo & ad verum deduci, & ad rectum accendi potest? Non emendabitur prudenti eventuum præteritorum recorda-

tione quotidiana nonnullorum temetitas ? Non retundentur pudicis & verè laudandis carminibus adulteratæ Poëseos Syrenes ex'otiosissimæ ? Non refellentur arguto solidæ Eloquentiæ stilo perfidiæ loquacioris impliciti doli ? Jacebit vir probus rudi & inermi ingenuitate latronum præda ? Quid inhumanius !

Definant igitur istam tantis præconiis ignorantiam adornare, quasi huic insit ea vis, ut, quemadmodum Boreale frigus in agris, sic & in animis noxia libidinum semina adurat atque enecet. An non rectiùs ut in locis incultis atque horrentibus gignuntur bestię illæ veneno & sævitiâ infames, ita ex ignorantie fordibus pullulant immanissima quæque flagitia.

Veniat in argumentum totus orbis, quantuscumque sit. Ecquæ regio, ecquis terræ angulus, cui plagas ista non inflixerit atrocissimas ? Ecquis nunc tot Barbarorum status ? Vobisne eos depingam furentes pro vilissimâ re, sibi que mutuò venenatis telis necem inferentes certissimam ? Vobis ne Sed impar est humana mens tantorum malorum delineationi. Revocate in memoriam, Auditores, quidquid de eorum moribus collegit vestra eruditio ; percurrite ætates illas istius atratas fuligine, nunquàm effingetis cogitatione, nunquàm numero æquabitis, quot bella, clades, scelera suis umbris circumvoluta recondat, vestræ sagacitatis vel acerrimæ ferocissima triumphatrix. Velo fanè impenetrabili obtegantur abominandæ illæ turpitudines, in quibus ista nescit erubescere. At vos, quorum viscera dente discerpta humano genus nostrum sempiterno dedecore commaculant, huc prodite ex inferis, victimæ miserabiles, atque istos ignorantie præcones deferte in illas plagas vobis notas nimium, ubi pater-familias, mensæ assidens, uxori & liberis dividit otiosus carnes humanas, humanum sanguinem lætus propinat ; ad istas Thyestæas dapes, ad talia monf-

tra jam non incredulis auribus, sed fidelibus oculis accipiant, quid vos ignorantiae debeatis.

Neque nova dicatur immanitas adeò detestabilis, quæ testem Homerum habet è profanis Scriptoribus antiquissimum. Nos verò expectabimus sive honestatis sive humanitatis exempla ab hominibus hujusmodi, quibus corporis pulchritudo, aut est impurissimæ libidinis, aut gulæ irritamentum.

Quid actum fuisset, Auditores, de gente humanâ; nisi ad suadendas leges extitissent viri sapientiâ & dicendi facultate etiam apud agrestes & feros gratiosi; quique in istis, quam apud semetipsos demirabantur, hominis dignitatem tam fœdâ deformatam illuvie erubescerent, eam ad legitimum splendorem restituere aggressi sunt? At illi, dum primam mali labem scrutantur, quâ sit ut singuli magno plerique & locorum & temporum intervallo à se invicem disjuncti, nullâ consiliorum communione, ignorantiam tamen omnes judicent unicam barbariei originem, eandemque iisdem armis adoriantur? Quibus factis nihil probat luculentius, quæ sit necessitas Litterarum & efficacia.

Ergò quàm cari nobis erunt illi parentes Litterarum, quàm amabiles, quàm colendi, qui mortui corpore, mente & animo nobis adhuc vivunt! Ecquis ille est, quem in antiquitate prospicio remotissimâ? Cui frons sole purissimo irradiatur splendor: Mirum! quò longiùs à nobis recedit, eo assurgit altior, eo uberiores ad nos luminis fluvios emittit: In monte stat editissimo, ut pateat latiùs omnium venerationi: armat dextram virga, quâ fluctibus imperat: lævâ tabulas illas objectat, quarum ad normam Populos gubernari jubet omnipotens. In hunc Legislatorem oculos dirigite, vos, quibus tantum aridet ignorantia: antesignanum Heroïdis vestræ domitorem suspicite: audite enarrantem ore divino Geneseos miracula,

pro uno Deo concionantem ad Israëlitas, ejusdem Dei vindicis triumphos canentem; atque in eo Philosophorum, Oratorum, Poëtarum principem agnoscite. Sub ejus pedibus, medio in colle, hinc sublimitate canticorum & dulcedine infinitam multitudinem secum rapit exultans antè arcam fœderis Psalter Regius: illinc in hortis meditabundus, qui vero dictus est Oraculo sapiens, singula singulis sive ætatibus sive conditionibus munia distribuit, diversas hominum indoles eâdem sagacitate delineat, quâ fuerat antea rerum naturalium causas perscrutatus. Infrà per circuitum assistit, & quantâ dignitate! Prophetarum corona, immortale tum Eloquentiæ tum Poëseos decus & præsidium.

Densissimas inter idololatriæ tenebras, quibus circumfunditur Mons ille Sanctissimus, quàm vividus erumpit ipsius fulgor, Auditores! ad ejus præsentiam cacumen demittit quidem antiquus Parnassus; at ille tamen quantos & quàm puros interdum vibrat radios, vaporibus licet tot Fabularum infuscatus! Et in istâ falsorum Deorum nocte, quàm multos conspicimini Solones, Pompilios, non omninò incertâ rationis lampade huc illuc discurrentes, quique ignorantiam fortiter infectari non reformidant!

Sed quorsum in exterarum Gentes digredimur? Historiam nostram respicite, Auditores, atque ex intervallis tam lucidis quàm tenebrosis, quibus ab ignorantia modò, modò ab scientia discriminatur, quid de utriusque indole censuerint tot Principes, tot viri politices peritissimi, vobiscum brevius multò ac planius recognoscite.

En post suavissima apud nonnullos è Regibus nostris diverticula, quâ vos suâ admiratione excipit LUDOVICUS noster dilectissimus! Quis Litterarum vindex! Et quàm multus in uno! Qui vel in pueritiâ Musas subditorum educatrices jam non
privatis

privatis largitionibus sed Regiâ munificentia pasci voluit : qui flagrante bello jussit eas immunes dulcissimo frui otio : qui nunc compositâ pace , totus in promovendâ Imperii gloriâ , dùm curiosus perlustrat magnifica illa avorum monumenta , quæ aut instauravit ipse , aut recens amplificavit , secumque deliberat , novone aliquo eoque insigniori suam possit æternare beneficentiam ; intellexit , non sine intimâ lætantis animi gratulatione , maximum illud sibi reservatum esse , ut virorum nobilium , qui pro Patriâ fortunas & vitam ipsam effuderunt , liberos ab ignorantia & paupertatis probro vindicaret. Hâc mente fundari statuit Palæstram illam Militarem , ubi Religione & cunctis ad Imperii defensionem idoneis artibus imbuerentur. Quo instituto Gentem universam duplici beneficio sibi devincit , nomine duplici dicendus Pater Patriæ , quam adversus parentes horum adolescentum generosissimos justissimo debito liberat , & cui novos sufficit propugnatores , eò ipsi obstrictos sanctius , quòd illis futura sit educatio , & Regiæ liberalitatis , & nobilitatis propriæ , & Patriorum meritorum insigne splendidissimum. Opus vel ipsi Carolo totius in Europâ disciplinæ instauratori invidendum !

Ad tanti Imperatoris nomen tanquàm ad fulmen novum expallescit adhuc ignorantia , Auditores. At vero si quid unquàm boni ex istâ erui potuisset , quis major fuit illo Principe , quis acutior ? Quid tamen Legislatores sapientissimus ? Ut infestam hostem pugnatoribus nunquàm interituris persequatur , Cœtum è nobilissimis Comitibus instituit , quos sibi jubet esse participes consiliorum & sæpiùs autores , legum interpretes , judices controversiarum , Litterarum & Artium moderatores. Hic ille est illustrissimus Senatus , cui laudando quis parem se credat ! Quantus sese aperit ad dicendum campus ! Quot lumina fori , quot constantia specimina , quot Themidis

Heroës, quorum alios si appellaverim, alios omisſiſſe injurioſum erit; quot educti ab illo Principe Senatu Magiſtratus, unde per Regni Provincias cæterasque regiones graviffimæ illæ Curiæ, quibus adhuc afflatu perpetuo Carolus & Juſtitia & Litterarum amorem communicat!

Ita enim, illuſtriſſime Senatûs PRINCEPS, quâ nunc comitate & affabilitate hoc in Doctorem Conventu ſedes, eâdem ingens ille Imperator Litteratis immiſceri ſe gloriabatur: quâ nunc bonitate adoleſcentes illos victores amplecteris, eâdem ille eoſdem ad laureas Apollinares accendebat: quoſque colligebat è cunctis mundi partibus amores, iſdem hodie tu perfrueris; quotquot enim ſunt ingenuorum adoleſcentium parentes, quamvis diſſiti locis, hâc ipſâ horâ omnes in te oculos intendunt, te munia ipſorum in filios cariſſimos adimplentem, tantâque illuſtrantem dignitate, non ſine quâdam ſuperbiâ blandisque ſletibus atque affectibus gratiſſimis mirantur, proſequuntur, venerantur.

Neque minoribus illi vos ambiunt memoris animi ſignificationibus, Proceres illuſtriſſimi. Fugit enim neminem, quàm ægro molimine ab illis negotiis avellamini, quibus vos tot decoris vinculis alligatos detinent Religio, prudentia, atque indefeſſa Patriæ caritas. Abſit tamen à vobis tantulæ horæ deſiderium: in vota noſtra nodos laxarunt, huc vos adduxerunt comitatu digniſſimo optimæ virtutes, neque vobis unquam adſpirarunt conſultius; per illas ipſas juro, juro per Confeſſum hunc celeberrimum. Quot ſanè dulciſſimis intervallis breviffimum hoc tempus redempturos eſſe vos putatis, cum mala quibus ſapientiâ veſtrâ medemini, ea præverteritis veſtrâ præſentiâ, vobiſque novos & plenos recti ſtudio adjutores excitaveritis. Statim ut enim Sanctiſſimum hunc veſtrum Ordinem inſtituit Carolus; ſimul, qui providentiſſimus erat, voluit

lectissimam Gentis sobolem ad doctrinam committi certo virorum eruditorum Collegio, ubi velut in Reipublicæ Seminario, ad vestrum exemplum & sub tutelâ vestrâ, in supplementum adolefceret. Cùm autem adeò antiquâ tùm originis tùm honoris cognatione vobis divincta sit alma studiorum Parens, quanto ad vestrî conspectum exultat gaudio, quos olim lacte nutriit suo, sinuque fovit tenellos, nunc viros conspicit, carissimos sui defensores ut propagatores laudis suæ studiosissimos! Sed hoc ipso præsertim die grates ingeminat, cùm de Litteris agatur, cuique celebritati si vestra defuisset amplitudo, defuisset & Orationi nostræ potentissimum pro Litteris momentum, illudque gloriosissimum.

Jam ergò cum Regibus tantis atque Legislatoribus tùm adjumento tùm honori fuerint maximo Litteræ, quonam earum infortunio factum est, ut exagitarentur tanquàm nefariæ morum corruptrices, omnique contumeliâ obruerentur? Sin contrà sunt ipso sapientissimorum hominum judicio unicum propè virtuti ad homines informandos subsidium, quàm immaniter dicam in societatem ab istis peccari, qui ab earum cultu probos tam atris criminationibus avocant? Pudebit illos forsàn adeò verendis autoritatibus refragari: fatebuntur dubio-procul se paulò duriùs cum Litteris egisse; non in ipsas scilicet, sed in pessimos earum abusus tantâ vehementiâ fuisse invectos: Litteras esse quidem excellentissimum bonum, sed pretiosius, quàm ut indignis hominibus permittatur; ita enim eas ab istis depravari, ut multò plus noceant abusu, quàm usu profint. At si res ita se habet: vincimur, Auditores: redeant ergo illæ in cœlum, undè delapsæ sunt, terris importunum munus: jam sui in sacras Litteras studii pœniteat serenissimum illum Principem, qui novum nuper Linguae Sanctæ interpretem huic creavit pulpito; liberalitati modum ponat

factus cautior, sigilloque, quod solvi nequeat, obfigmentur Sacri Codices, ne quis in eos grassetur Baylus: mirabiles in rebus minimis ut in maximis divinæ sapientiæ ambitus, ipsamque in immensâ totius mundi fabricatione ludentem omnipotentiam cessent tam operoso apparatu nobis ostendere Philosophi; ne quis Spinosa Deum & mentes creatas eâdem cum corporibus compingat materiâ: desinant juris periti de boni & mali finibus differere; ne quis eos revellat Hobbefius: virtutem posteris commendare desistant Oratores eloquentiâ, cantibus Poëtæ, Sculptores signis, tabellis Pictores; quin & ipso in ortu opprimatur ars illa, nostræ ætatis & Galliæ nova laus, quæ tanto prodigio fallit temporis malitiam, ut picturas integris lineamentis, salvis coloribus è caduco gypso in telas transfundat: adimantur artificibus facultates illæ propè dicam creatrices: deferatur in mare, aut in ignem mittatur quidquid librorum est; obmutescant docti, & sese à scribendo religiosè abstineant, omnis denique via Litteris occludatur: en tandem homo totus ignorantiae traditus; quid indè sperent, dicant adversarii. Nonne ab ipso Litterarum & artium discessu jam mundus in pristinum cahos revolutus est?

Cùm igitur sublatis Litteris hominem conditio maneat multò ab ignorantia tetrrior, quàm ab istis quos prætendunt abusibus; constabit calculo eas longè majora nobis commoda attulisse usu, quàm abusu detraxisse. Sed quinam sint illi abusus, jurene an injuriâ in Litteras refundantur, alterâ Parte nobis inquirendum.

P A R S A L T E R A.

UT Religione, sic & Scientiâ permultos abuti non inficiabimur, Auditores: quo tamen abusu tantò certius arguitur necessitas utriusque, quantò dilucidius naturæ nostræ imbecillitas innotescit. Hîc igitur non disceptamus, an Litteræ possint in malum per vim detorqueri; sed utrùm eò suapte spontè inclinent. Affirmant illi; jam refellimus nos, hâc potissimùm innixi veritate; quòd scientia sit omnis boni, omnis autem mali principium, ignorantia.

Quæ, quàmvis certissima sint, repudiant nihilominus, veluti Philosophiæ subtilioris argutias; Historiarum fidem, quotidianam experientiam invocant; quâ teste contendunt huc ad nos per Litteras adductos esse, his in terris collocasse domicilium, atque per easdem sustentari luxum & impietatem: ex quorum execrando consortio ortæ & effusæ turmatim in orbem universum omnis generis furia, quibus ducibus tot interemptæ Nationes, tot everfa funditus Imperia, toties vulnerata ac propè enectæ Religio.

Ad istam, quæ nulla non scelera complectitur, gravissimam accusationem reponunt innocentes Litteræ, quod Agnus lupo in Fabulâ: quî potuimus facere quod querimini, equidem natæ non eramus? Et reipsâ, Auditores, quandonàm mundi imperium invasit nefaria illa cupidinis & ignorantia soboles, non luxus quidem, qui castigatæ & repressæ per Litteras luxuriæ exquisitior est furculus, sed ipsa luxuria & impietas? Nonne hæc ipsissimo rerum exordio jam caput extulerat incredibili impudentiâ? Nonne illa cunctis jam cupiditatibus habenas immiserat? Quæ conjunctim terram tot flagitiis atque

impuritatibus contaminarunt, ut ei abluendæ non suffecerit omnium aquarum diluvies.

Quid tunc Litteræ? vix dùm in bonis sapientum aliquot animis tacito concipiebantur germine; aut si editæ jam, intrâ angustos ipforum parietes reptabant infantulæ: dùm impietas, incendente & præeunte libidine, non domita ultoris Dei supplicio, sed exasperata; non allecta mansuetudine miserescentis, sed parcentis bonitate facta insolentior, adeò insanit, ut ipsum è cœlo deturbare moliatur; cuique sedem suprâ sidera collocatam irritis assultibus non valet eripere, huic in terras dominium potentiori voluptatum lenocinio substrahere aggreditur: in supremi Numinis contumeliam partus suos, vitia quæque turpissima, divinitatis insignit honoribus; quoquò versum disseminat: ubique spurcissimis monstris eriguntur altaria, thura adolentur, denegata uni Deo! quâ verò Litterarum culpâ? Nonne veriùs eas dixerim primo in ortu ab iis ipsis propè oppressas vitiis, quorum origo in easdem tam injuriosè traducitur? Quid in hâc universâ rerum comploratione tentabunt ad Religionis defensionem, quæ vix adultæ sunt? Quocumquè se vertant; aut tectis circumveniuntur fraudibus, aut apertâ vi exploduntur.

Egyptum petunt: quid ibi illæ? honorificentissimo quidem cultu excipiuntur, sed hoc quàm insidioso! fiunt Deæ, quàmvis repugnent. Ne verò liberiùs in vindictam veri Numinis ejusque præconium sese efferant: roseis, aureis, adamantinis vinciuntur catenis; intimis templorum penetralibus religiosè asservantur; nullum jam fundunt oraculum, nisi per ora Magorum fallacissima; quæque ad hominis institutionem natæ erant, in fabulosa partim evanescunt mysteria. At quàmvis strictissimo servitutis jugo obnoxix, iis tantum utantur interpretibus, qui divinas earum voces mendaciis adulterent; quis

tamen neget tot inter errorum nebulas ; veritatem , non rarò ipsarum ope viam sibi fecisse ; cum ab istâ falsorum Deorum insulsiſſimâ genitrice Egypto leges , ad Populorum regimen sapientiffimas , accepisse se orbis fermè universus cogitans adhuc obstupescat.

Non ita dolosè quidè apud Hebræos , sed quantò duriùs cum ipsis agitur , Auditores ! perseverant Litteræ aliquandiu integræ , illæſæ , libertatis compotes , quas quippè obumbret ipsius Dei majestas. Quoties tamen limina suorum defensorum sanguine madentia exanimatæ metu conspiciunt ? Usquedùm , ut de Cassandrâ narrant Poëtæ profani , ab ingrato , incredulo , omnisque veritatis impatiēte Populo ejiciuntur turpiter , unà cum Religione ad Gentes exteras depelluntur , inque earum vicem succedunt cabalistica , talmudica somnia , quibus sese lactant hodiè jam ab ignorantia suâ multò beatiores Judæi , minùs avari scilicet , vafri , perfidi !

Quid ultrà opus est argumentationis , Auditores ? Vosne fastidioso circuitu per Nationes numero infinitas deducam , proferam scelestissimos quosque , ut , quod centies vidistis , illud appareat iterùm , quantam nullius instinctu scientiæ homo possit è proprio pravitatis fundo haurire solertiam ; quàm ingeniosa fuerit in Semiramide ambitio , crudelitas in Cleopatrâ , perfidia in Mithridate , quàm perdita in tot aliis nequitia ?

Verùm ut reclamantium Historiarum atque experientiæ ipsius voce manifestissimâ revincantur adversarii , oculos conjiciant in Asiam , cujus oram obversam Europæ si splendore tanto collustrarunt olim Litteræ , tamen quàm tenui aut propè nullo jubare partès ejus intimas pervaserunt ! at illa quot intestinis quassata tumultibus , quot & quàm funestas rerum conversiones , quot Dominos experta , latissimis ad hanc us-

que diem incendiis conflagravit! In quo quid Litteræ deliquerint dicant Chaldæi, Assyrii, Persæ, Macedones, Romani. Sed quid ista antiqua nimis commemoro? Litem nostram multò magis expeditè, non verbo, sed gladio præciderunt Saraceni, & Arabes. Coram istis ignorantiae satellitibus quæ lamentabilior Litterarum & artium fuga, quæ strages urbium doctrinâ florentissimarum! Quid de tot celeberrimis insulis, quid de Alexandriâ & de illo locupletissimo Litterarum armamentario, quid de lætissimâ illâ Africæ orâ, ubi tantâ Scientiæ famâ refulserunt, Tertuliani, Cypriani, Augustini? Cessit prædonibus nequissimis tot Sanctissimorum virorum Patria; ut ibi, credo, vigeant multò constantius, latiùsque regnent pudicitia, fides, humanitas!

Summo cum dolore cernitis, Auditores, tot Imperiorum ruinis unum superesse inconcussam, quod cætera voravit, luxuriæ & impietatis imperium. Equidem videre mihi videor utramque Pestem illam mediâ sese jactantem Babylone, quam sibi sedem tot ab annis & tantâ occupat Impunitate. Quæ tua voluptas ibi, ô luxuria, dùm tot ingentes Populos circumspicis, quos infami mollitie profligasti! Quis tuus ibi triumphus, impietas, quæ tot excellentes ingenio viros stolidissimis superstitionibus implicuisti! Et quàm læto vultu contemplantini ambæ uberrimam mundi partem, quam omni honore spoliastis, horridam vepribus passim & in vastas projectam solitudines! tantum quippè & decoris supremo conditori, & nobilitatis generi humano per vos detractum nostis, quantum eximia naturæ & artis opera imminueritis atque deformaveritis. Quod quidem factum à vobis percallidè, sed vestris ausis applaudat quisquis hostem Deo & hominibus infestissimum existimari se non timuerit. Quid enim potentius ad animos amore divino inflammandos, quàm si mundus ornamenta
capiat,

capiat, ut potest, speciosissima? Hoc Consilio primum hominem in deliciarum horto posuerat Deus. Ita Litteræ non sine cælesti aliquo instinctu conspirant unanimes ad Europam, quò sese receperunt, quàm maximâ pulchritudine renovandam. Etenim quanta per nefandos fœtus suos & Asiæ & Africæ vulnera inflixerit, quanta & hodiè infligat ignorantia, modò vidistis, Auditores; jam nunc sanitatem quantam Litteris debeat Europa, paucis attendite.

Ecquis locus, ubi propiori lumine sese ostendat divinitas; ubi dignitas hominis grandiori explicetur præstantiâ? Quot viri, sanctitate morum & omni scientiâ nobiles, quos quis, non dicam exornare verbis, sed enumerare poterit? At illi nonne lucent nobis velut totidem soles, quorum virtute & radiis non modò calent & illustrantur urbes, sed & agri, & sylvæ vel abstrusiores colorantur ac tepescunt?

At ne in victu quæritando nimius labor pretiosam illam Dei cognitionem in mentibus obliteraret, aspiciate, Auditores, quâ prudentiâ ejus asperitatem Litteræ adtemperarint. Agriculturam non dedignantur viri Academici: mille modis tentant terræ ubertatem, gremium illius interrogant, sollicitant: neque illa ingrato fœnore tam constantem diligentiam remunerat: quàm lætis enim vestita messibus, quàm variis floribus depicta, quot plantis ornata & arboribus sive ad necessitatem, sive ad commoditatem, sive ad delectationem! Unde, etiam sub frigidiori cœlo, nihil Europâ comptius, nihil amœnius, nihil locupletius.

Periculosum erat, ne in labores strenuorum hominum fructuosissimos involarent pigri, propriâ vecordiâ fuci steriles: his jura & leges opposuerunt Litteræ; aut si vis vi repellenda foret, arte militari docuerunt Barbariem edomare. Utri utra præstet, juris-ne an belli Scientia, ambiguum; tót utraque

viros peperit, fortitudine & doctrinâ præcellentissimos.

Cùm autem, his omnibus distributis muneribus, superesset adhuc vacuus officii multò major hominum numerus; quâ ratione occurrerunt illæ otio, vitiisque otii appendicibus! Modò laudastis, Auditores, ipsarum sapientiam, nunc industriam admiramini. Artes excogitârunt omnis generis, quibus juvetur Societas atque obfirmetur; acies acuatur ingeniis, aut roboretur; foveatur sanitas corporibus, aut restituatur; elaborentur æterna virtuti benè meritæ monumenta, legitima æmulatio excitetur; augeatur majestas Principum, civium conditio honestetur; certaue omnibus pro uniuscujusque gradu assignetur occupatio.

Apum rempublicam intuentes obstupefcimus, Auditores; & meritò quidem, sed ad incredibilem illam alacritatem tot hominum operi incumbentium, vires ingenii, digitorum solertiam tot tamque insignibus artificiis expromentium, quis adeò plumbeus erit aut ferreus, ut tantarum rerum autorem totâ mente non suspiciat, toto non adoret animo, summisque laudibus non extollat? Est igitur Europa viro cuilibet, modò sapere velit, hortus voluptatis purissimæ, ut fons perpetuus maximæ admirationis; ubi jam non nova, quia nova semper eduntur miracula.

At, inquiunt, hoc ipso in horto longè veriùs quam in veteri media stat vitæ arbor, augustissima Religio, quam tangere nefas: cui tamen quot insidiantur vulpeculæ, quot insultant pardi & leones! Undè porrò in eam tanta ingruit hostium procella, nisi è Litterarum castris, quæ Ministræ illius & conservatrices prædicantur?

Et sunt illæ quidem; & sine arrogantiâ prædicantur: majusne unquàm in discrimen venit Religio, quàm cùm languere visæ sunt & emori? Ut autem convalescere cæperunt, firmis-

que viribus in pugnam progredi; quàm serenos dies duxit illa, tum victrix & trophæis nobilitata optatissimis! Quorsùm hîc testes? Cum dicamus ex hoc pulpito, undè tot exiliunt propugnatores illius acerrimi. Unus tamen adsit, sed quo nullus Apostatas inter & hæreticos astutior fuit, Julianus Imperator. Acutè nimis intellexerat ille suis semper telis imperviam fore Religionem; nisi pro eâ opposcentes se Litteras priùs transfigeret. Quod aggressus quidem est, ultore Deo, & mente pessimâ auspice; ita tandem ut Litteræ idololatriam ipsius idololatriæ amentiam disperderent, triumphumque, eâ confectâ, Religioni pararent cumulatissimum.

Ita bonæ Litteræ unum veritatis vexillum, vocem virtutis unam invictâ constantiâ sequi gloriantur: hos habent solos pro alumnis; quos suæ pietatis Socios, suis accinctos armis adversus impietatem certantes vident à lateribus. Qui autem voluptatis & mendacii laqueis capi se gaudent, eandemque in perniciem alios misero ardentioris ingenii lenocinio pellunt, istos tanquàm perfidos virtutis proditores & à se & à suis deprecantur, abominantur, execrantur.

Quia verò non eis facta est potestas ut draconem illum interimant, antiquum serpentem, qui Religionem ab incunabulis obsidet; qui caudâ tertiam stellarum partem è cœlo decutit, dùm in terram scelestissimorum libellorum imbrem evomit ore impurissimo; ideòne quidquid nefariè & impiè machinatur, illud in Litteras cæco dolore deonerabimus; quasi suis careat impiis ignorantia? Quasque ab indigno abusu defendere omni curâ debemus, in eas nostram quoque deflectemus improbitatem; ut sagas contrucidabimus; non secus ac si rabiosus aliquis medicum pro venefico suffocaret? Quænam evidentiora istius, quam nobis imminere dicunt, barbariei præfagia?

Ita certè efficiamur alii Spartiatæ : proh egregia virtutis exemplaria , Auditores ! Scilicet in sicco victu & arido simus ambitiosi , fures , adulteri , oppressores alienæ libertatis , gladiatores . At , si quâ sapientiâ leges suas tinxit Lycurgus , undè eam nisi à Litteris mutuatus est ? Nihil à Pithagorâ , nihil à tot Græciæ Legislatoribus decerpserant Romani illi , quos adversariis placet ad ætatis nostræ ignominiam ab inferis excitare ? Adsint profectò , adsint Fabricii , Curii , Fabii , & à Litteris quæ sit vera virtus & in quo sita sit , ediscant . Quid enim erat apud Romanos , si forte unum aut alterum excipias , quid erat illa tantopere laudata Patriæ caritas , nisi conjuncta in unum & velut conflata infinitæ multitudinis ad invadendum orbem inexplebilis ambitio , quæ deinde , gravida immensitate prædæ , ex privatis civibus totidem Tyrannos subjectis Nationibus progenuit ? Ea fuisset illorum , quæ Regis nostri augustissimi ergà socios atque ipsos hostes abstinentia At cum redit in mentem tanta moderatio , quàm dulcia in vota naturali flexu excurrit animus , Auditores ! Quibus si Deus optimus annuerit , jam jam lætissimis gratulationibus salutabitis puellulum Principem , qui vobis & omni Galliæ blandis labellis , micantibus brachiolis arridens , jamque capiens corculo magnanimitatem Patriam , amantissimis sui Populis mutuum amorem primo in ortu approbabit . Eam porrò clementissimi Regis æquitatem præse tulissent Spartiatæ & Romani ; non armorum vi sed legum sapientiâ dominatum in homines ambiissent ; extitissent cæteris Gentibus ad modestiæ exemplum Senatus Sanctissimus ; tùm sanè , quas ementitæ virtuti deneamus laudes , eas illis profundere non dubitarem ; quæ tamen tanta nunquàm , vel auspice sincerâ virtute , nisi & auxiliantibus Litteris fuissent consecuti .

Vix enim mente concipitur , Auditores , quantus ex Litte-

ris virtuti splendor, vis quanta adjiciatur. Ingenitâ quidem & singulari valet illecebrâ; lapis est magneticus : sed ut magnes nisi ferro, ita virtus nisi armetur scientiâ, iners erit propè atque imbellis; modò reformidabitur ut quædam in indole austeritas; modò tarditas mentis & merus stupor habebitur. Ut autem aliquis pietate eximiâ parique eruditione fit latè conspicuus, quid tunc majus in terris, quid felicius ! Mox invidia recondit aculeos, protervitatem suam impietas reprimit, erubescit vanos metus timiditas; omnes tam illustri duce virtutem sequi audent & profitentur.

Laudant illi populum quemdam, plagâ situm nescio quâ, nisi forte in beatis Poëtarum insulis; qui adeò purus est sceleris, ut nullus eum supervolârit cupidinis halitus; idque, quia tam ignarus artium est, ut dextram à sinistrâ vix fecernat : sed mirâ fraternitate conjunctus, simplicitate, ignorantia, candore infans omninò Populus. Existat, per me licet, Populus istius innocentia; sed à vobis quæro, Auditores, in quo digniùs eluceat Dei digitus; num in levibus infantis hujus Populi nugis ac lusibus, an in magnis præcellentis illius Litterati cogitatis atque operibus? Qui vitia ignorat, virtutem non novit. Quantò excelsior ille, qui probus cognitione & delectu, cupiditatum seditiones collectis refrænât viribus, factisque ut scriptis virtutis imperium ptopagat ! Quod brutum inter & hominem intercedit discriminis, hoc tenet infans hic Populus; quod verò hominem inter & Deum, illud assequitur, qui pietate & doctrinâ cæteris supereminet.

At quoniam vir tantus præstat unus integro populo; quæ foret per singulos ordines felicitas, quæ Conditori Deo gloria, quis honos homini condito; si quicumque dotibus ingenii & industriâ, iidem virtutibus animi & Religione clarescerent? Quale tunc spectaculum, Auditores, quàm dulce, quàm magnificum !

Delectat in hortis venustas florum & varietas : in admirationem rapit Cœlum, ignibus distinctum innumerabilibus : sed quid terra in illo apparatu , quo jure cum Cœlo contenderet , tot viventibus astris , novumque lumen sibi mutuò præbentibus recreata , jam Dei non scabellum , sed ipsa sedes , mentiumque purissimarum Curia !

Hâc faustissimâ boni publici imagine excitatus summum erga Litteras amorem conceperat vir ille, *tùm Religione, tùm scriptis plurimùm commendandus, à cujus liberalitate originem sumpserunt hæ Concertationes Litterariæ. Privatus ipse privatum in aliquot tantùm artibus honorem spectaverat : sed quàm lætaretur , quàm meritò superbiret , si redivivus , si præsens audiret Concilium Gentis Publicum , Senatum Principem vehementissimè ipsius comprobasse propositum , ideòque voluisse ut fons ille generosissimæ æmulationis , non paucis pateret ad modicam modici commodi laudem ; sed ad maximam utilitatis publicæ gloriam referaretur civium & artium Universitati ; fructusque tanti beneficii , ut benè merentis memoria nullis limitibus contineretur.

Neque contemnendâ largitate in nobilissimi hujus instituti partem venit alter ille vir , ** qui tot annis , tantâque vigilantia informandæ Juventuti præfuit ; qui , & quo floruit Eloquentiæ & Poeseos studio , & quod alumni vivus infudit , illud etiam mortuus perenni voluit stimulo promovere.

Hâc in eâdem boni publici defixus tabulâ Civium unus , *** dignissimus Elzeviriorum & Stephanorum æmulator , non satis habet Tullium cæterosque optimæ notæ Scriptores vivacissimis caracteribus ad posteros transmittere ; sed , qui in eo est Linguae & Eloquentiæ Latinæ gustus , nimis obsolescentem eum præmio nititur exsuscitare locupletissimo ; ut illa non modò typis ejus

* *Monsieur Le Gendre.* ** *Monsieur Coffin.* *** *Monsieur Coignard.*

elegantissimis, sed & eloquentissimâ Oratorum ipsius instinctu dicentium voce excolatur, atque in perpetuum vegeta perseveret.

Tales sunt illi viri, tales præclari virtutis sensus, quibus istas debetis coronas, Adolescentes dilectissimi, coronas tot aliis, qui vel ultrâ Regni limites de iis audiunt, suâ celebritate adeò invidendas! quam sollicito animi ardore eas præcipiatis, videmus omnes. Neque monebo vos ut nunquàm è memoriâ excidat hic dies, omnium qui vobis illuxerint, pulcherrimus. Sat enim assidui vobis ipsi vos monitores eritis: sed hoc oro vos atque obtestor, mente fixum sit altissimâ, semperque positum ob oculos, cujus ad respectum tantis hodiè decoribus cumulemini: quâ lege hîc vobis adsit, gravissimis laboribus intermissis, illustrissimus Senatus, quidque suo & Patriæ jure à vobis repetat; quâ expectatione vos intrâ sua claustra receperint hi parietes sacratissimi; quidque vobis præcipiant nomine Religionis, quam custodiunt; quâ spe huc convenerint tot viri clarissimi; quid alma Studiorum Parens, quæ vos tam longo tamque laborioso partu genuit; quid à vobis reposcat illa in mercedem tot fastidiorum. Non ergò evanescant in ridiculam fatuitatem pretiosa hæc Doctrinæ semina: non doctos elato supercilio, non temerariâ curiositate, sed commercio facili, sed fructuosis operibus vos aliquandò cives optimos exhibetote. Hæc una est ad vos mea vox & omnium astantium; hic unus ex omnibus Provinciis ad vos clamor. Discant adversarii non ex nostris excusationibus semper suspectis, sed ex vestrâ indole liberalissimâ, quàm non canoris ineptiis, verbisque rerum inanibus ab almâ Parente fueritis enutriti: sed quàm certum vobis munitum sit iter ad colligenda in antiquis Scriptoribus sanissima quæque tùm mentis tùm animi alimenta. Capiant denique

à vobis insigne exemplum, argumentum ineluctabile, quàm non
futiles, aut etiam exitiosi sint viri Litterati, sed quàm efficax
sit in eis ut in ipsis Litteris ad perficiendos mores virtuti sub-
sidium.

Dixi.

APPROBATIO.

JUSSU Illustrissimi Galliarum Cancellarii legi Libellum manuscriptum
cui titulus: *Quantùm Litteris debeat virtus, Oratio &c.* Hanc Oratio-
nem non minùs jucundè lectum iri confido, quàm à viris omnium ordinum
spectatissimis attentè audita fuit & libentissimè comprobata. Parisiis die Veneris
tertiâ Decembris, anno Domini 1751.

P. GERMAIN.